

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Výuka etikety v České republice

Kosarová Petra

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra KOSAROVÁ**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Výuka etikety v České republice**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1) Úvod 2) Pojem etiketa a zasvěcení do její historie 2.1 Vliv Jiřího Gutha - Jarkovského na moderní etiketu 3) Možnosti osvojování pravidel etikety 3.1 Výuka etikety v rodině 4) Osobnosti české etikety 4.1 Ladislav Špaček 4.2 Eliška hašková Coolidge 4.3 Ivo Mathé 4.4 Jana Štefánková 5) Výuka etikety na školách 5.1 Základní školy 5.2 Gymnázia 5.3 Odborné střední školy a odborná učiliště 6) Etiketa v praxi 6.1 Každodenní příležitosti 6.2 Společenské akce 6.3 Sankce při nedodržování principů etikety 7) Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**Ladislav Spaček : Velká kniha etikety (2005) Ivo Mathé, Ladislav Spaček
: Etiketa (2005) Inge Wolfová : Etiketa v zaměstnání - udělejte dobrý
dojem (2007)**

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2009

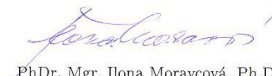
Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2010

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Chrudimi dne 22.6. 2010

Petra Kosarová

Poděkování :

- PhDr. Mgr. Iloně Moravcové, Ph.D. za vedení práce
- Mým rodičům za podporu v celém mém životě

Souhrn

Práce se zabývá ucelenou konstrukcí stavu výuky etikety v České republice v současnosti. Je zaměřena též na historii a významné osobnosti bontonu, na výuku v základních a středních školách, možnosti osvojování etiketních pravidel a na etiketu v praxi.

Klíčová slova

Bonton, etiketa, osobnosti etikety, společnost, výuka, slušné chování

Title

The Education Of The Decorum In The Czech Republic

Abstract

Work deals with the comprehensive construction status of teaching Etiquette in the Czech Republic today. It focuses on the history and important personalities Etiquette for teaching in elementary and secondary schools, the possibility of learning the rules and etiquette in practice.

Keywords

Bonton, Etiquette, personality Etiquette, society, education, good manners

Obsah

1) ÚVOD

2) POJEM ETIKETA A JEJÍ HISTORIE

2.1) Vliv Jiřího Gutha – Jarkovského na moderní etiku

3) MOŽNOSTI OSVOJOVÁNÍ PRAVIDEL ETIKETY

3.1) Výuka etikety v rodině

4) OSOBNOSTI ČESKÉ ETIKETY

4.1) Ladislav Špaček

4.2) Eliška Hašková Coolidge

4.3) Ivo Mathé

4.4) Jana Štefánková

5) VÝUKA ETIKETY NA ŠKOLÁCH

5.1) Základní školy

5.2) Gymnázia

5.3) Odborné střední školy a odborná učiliště

6) ETIKETA V PRAXI

6.1) Každodenní příležitosti

6.2) Společenské akce

6.3) Sankce při nedodržování principů etikety

7) ZÁVĚR

8) POUŽITÁ LITERATURA

1) ÚVOD

Není tomu tak dávno, v době socialistické éry, kdy výuka etikety a společenského chování patřila až do pomyslného spodního šuplíku zájmu široké veřejnosti. Důvodů bylo mnoho. Lidé neměli možnost velkého kariérního růstu a při běžných každodenních stycích si vystačili s minimem bontonu a dále se v etiketě neangažovalo tolik osobností, jež by je zpřístupnili ostatním, tak jak se tomu děje v současnosti. Navíc chybělo rozsáhlejší a zábavnější formou podávané zpracování etikety v médiích, s ohledem na fakt, že neexistoval internet ¹.

S novým režimem však nastal v myšlení lidí zlom a dá se říci, že jsou přímo dychtiví po získání nových informací ve všech směrech, etiketu nevyjímaje.

S rozvojem a vzrůstajícím počtem televizních pořadů, internetu, knih a rádiových stanic již nic nebránilo tomu, aby se našli tací, jež jsou ochotni (samozřejmě za marketingovým účelem) vyučovat etiketu všechny ty, jež projeví o jejich službě zájem, ať už se bude jednat o člověka z lidové střední vrstvy či samotného prezidenta České republiky.

Dané téma, výuku etikety v Česku, jsem si vybrala z toho důvodu, že mne samotnou až překvapilo, jak soudobá společnost trvá na dodržování svých zásad (například i v absurdní situaci, kdy během hiphopového koncertu byly vyvěšeny pokyny k důslednému dodržování společenských pravidel) a také proto, že jsem se o tuto problematiku zajímala již dříve a měla možnost přečíst několik odborných knih, shlédnout televizní seriál Etiketa, či absolvovat výuku etikety na gymnáziu v Chrudimi a následně na Univerzitě Pardubice.

Moje práce je zaměřena čistě teoreticky a zpracovává širokou strukturní škálu kapitol pomocí klasické metodologie tak, aby co nejvíce zanalyzovala všechny možnosti výuky etikety v České republice. Jejím cílem je popsat význam etikety a její historii spojenou s osobností Jiřího Gutha Jarkovského, objasnit možnosti osvojování pravidel etikety, seznámit se s hlavními postavami české etikety (Ladislavem Špačkem, Eliškou Haškovou Coolidge, Ivo Mathém a Janou Štefánkovou), přiblížit výuku etikety na základních a středních školách a též nahlédnout na etiketu v praxi.

¹ V roce 1991 proběhly první pokusy při propojení Prahy a Lince.
V roce 1994 vznik prvního komerčního poskytovatele připojení.

2) POJEM ETIKETA A JEJÍ HISTORIE

Pokud definujeme slovo etiketa podle akademického slovníku cizích slov zjistíme, že se jedná o pravidla společenského chování, zejména ve vyšší společnosti². Ladislav Špaček ji definuje jako soubor historicky vytvářených a tradicí ustálených pravidel chování a americká básnířka Ella Wheller – Wilcoxová píše na počátku dvacátého století o tom, že etiketa je jen jiné slovo pro laskavou mysl³. Člověk, který by řekl: Neznám etikety, ani si neuvědomuje, že vlastně praví: Neznám zdvořilosti ke svým bližním! Avšak naštěstí je stále mnoho lidí dychtivých pomoci jinému a prokazovat drobné zdvořilosti, jež zahřívají srdce a povzbuzují ochablého ducha. Etiketa a zdvořilost jsou slova souzvučná.

Často dochází k záměně mezi etiketou a etikou, nejsou to synonyma, přesto mají k sobě velice blízko. Pokud opět nahlédneme do akademického slovníku a dáme si vyhledat tentokrát etiku, objevíme, že její definice zní „Nauka o mravnosti, o původu a podstatě morálního jednání a vědomí“⁴. Etika je tedy spojena s morálkou, ctností, vnitřním chováním a prožíváním člověka. Také její neakceptování s sebou nese daleko větší rizika a sankce, přestože její dodržování je ve své podstatě dobrovolné. Naproti tomu etiketa, bonton, pojednává o společenském vystupování, vzájemném chování lidí na veřejnosti, o malých pozornostech. Jde o formální stránku osobnosti.

Pokud se ponoříme do hlubin minulosti a budeme chtít zmapovat vznik etiketních norem a jejich rozvoj, tok dějin nás zavede do Francie a doby vlády Ludvíka XIV. (1643 – 1715), pro něhož se vžil označení Král Slunce. Pravděpodobně první pravidlo etikety pro chování dvorské šlechty stanovil totiž jeho zahradník, když zakázal rozverným párům skotačit na udržovaných trávnicích ve Versailles. Napíchal do trávnic cedulky se zákazem a od germánského slova „sticken“, připichovat, se přes starofrancouzské *estiquette* vyvinulo slovo *étiquette*, etiketa. Druhý možný výklad původu slova etiketa je pravděpodobnější: za

² PETRÁČKOVÁ, V; KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov*. 1. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0982-5.

³ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha: Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

⁴ PETRÁČKOVÁ, V; KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov*. 1. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0982-5.

vyznanými hodnostáři u dvora chodil ceremoniář s cedulkou se jménem dotyčného šlechtice, protože tehdy nebyly celebrity běžně známy z televize ⁵.

Pravidla, dodržovaná u královského dvora a pravděpodobně i v objektech určených pro strážce a vojsko, se vyvěšovala na zeď a stávala se z nich denní pravidla ("l'estiquet" nebo "l'estiquette"). Seznámit se s nimi mohli ovšem pouze lidé, kteří uměli číst.

Na stejný okruh pravidel se vztahoval výraz "régles du savoir vivre" (pravidla znalostí o tom, jak se chovat) a výraz "savoir vevre et savoir faire" (umět žít a umět konat). Pojem etiketa prodělal do dnešní doby výraznou změnu. Pravidla chování se ve společnosti postupně odvozovala z principu hierarchie, z dvorské tradice, která jasně určovala, kdo smí zaujmout místo vedle panovníka a kdo si musí sednout dál. Také pořadí při zdravení bylo přesně stanovené a muselo se dodržovat ⁶. Dvorská šlechta tak byla po dlouhou dobu nositelkou těch nejvybranějších mravů.

Další zásluhy o rozvoj pravidel etikety a protokolu má diplomacie, zvláště ta britská a francouzská. Ústup šlechty ze slávy přenesl těžiště společenského života na měšťanské a podnikatelské vrstvy, tím ovšem prudce vzrostl počet lidí, kteří se „ve společnosti“ začali pohybovat. Důsledek se projevil brzy : pravidla, u dvora velmi striktní, se začala postupně uvolňovat, aby byla přístupná i širším vrstvám ⁷.

Důležitým mezníkem v rozvoji etikety v Čechách bylo bezesporu narození Jiřího Gutha - Jarkovského, jež sepsal etiketní pravidla ve spisu nesoucí název Společenský katechismus.

⁵ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5

⁶ FORMÁNKOVÁ, Marie. *Vysoká škola bontonu*. 2. Praha : XYZ, 2006. 272 s. ISBN 80-86864-61-8.

⁷ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

2.1)VLIV JIŘÍHO GUTHA – JARKOVSKÉHO NA MODERNÍ ETIKETU

„Prvním a hlavním zákoníkem náležitého chování je bible, potom dílem občanský, dílem trestní zákon. Oba tyto "společenské katechismy" obírají se základními pravidly, stanovícemi, kterak člověk ke člověku míti se má, aby soužití bylo nedím příjemné, ale aspoň snesitelné.“

Jiří Stanislav Guth-Jarkovský , Společenské krasobránění

Jiří Guth Jarkovský se narodil již roku 1861 v nedalekém Heřmanově Městci, takže těžko najdeme pamětníky, jež by nám o něm mohli pohovořit. Avšak jeho dílo a činy jsou natolik významné, že pokud se na ně pokusíme zaměřit, lehce objevíme, kým byl a kým v současnosti je pro moderního člověka.

Jméno Gutha – Jarkovského je v první řadě spojováno s pravidly slušného chování. Dále je představován jako český propagátor sportu, jimž se stal po roce 1891, kdy se při pracovním pobytu v Paříži seznámil s baronem Pierre de Coubertine, s nímž ho pojila myšlenka znovuoživení antické tradice olympijských her. Působil na vysokém postu generálního tajemníka Mezinárodního olympijského výboru⁸, dále jako předseda Českého a po roce 1918 Československého olympijského výboru, redaktor Klubu turistů, první předseda a spoluzakladatel České amatérské atletické unie a stal se též spoluautorem olympijské charty.

Vystudoval filosofii na Univerzitě Karlově v Praze, ze které získal doktorát. Po studiích pracoval jako vychovatel v knížecí rodině v Ratibořicích a tamější vybrané chování ho inspirovalo k napsání několika společenských knih.

Nelze opomenout ani fakt, že během svého působení v úloze ceremoniáře na Pražském hradě⁹ navrhl statut řádu Bílého lva, jež se dodnes propůjčuje nebo uděluje prezident republiky. Práce ceremoniáře však nebyla vděčná úloha. Guth-Jarkovský za dobu této profese čelil mnoha útokům lidí, kteří formální stránku společenského styku považovali za

⁸ V letech 1919 -1923.

⁹ Funkce ztotožnitelná s dnešním ředitelem protokolu Kanceláře prezidenta ČR.

aristokratickou odumřelost, jež je v moderní demokratické republice naprosto nežádoucí. Roku 1925 odcházel z Hradu poměrně ve zlém. Mnozí mu vytýkali, že se příliš těsně drží šlechtických norem a je málo republikánský¹⁰. Z této doby pochází jeho výrok : „*Nechci krok za krokem ličiti, co se všechno stalo v mém úřadě, stačí dosavadní pro jeho charakteristiku. Čím dál tím více jsem viděl, že jsem spíše jen pořadatelem slavností a veřejného vystupování prezidenta, později dokonce i pořadatelem společenských událostí slečny Alice a i pana Jana, nežli ceremoniářem.*“

Je znám zejména svými díly, v nichž podává pravidla a normy chování ve všech oblastech života, a kde klade důraz na slušnost, čestnost, zdvořilost, skromnost a vzájemnou úctu¹¹.

Málokdo tuší, že pod pseudonymem "Stanislav Vraný" přeložil orientální cyklus Po stopě zlého činu, vydaný na přelomu 19. a 20. století nakladatelem Josefem R. Vilímkem¹².

Ladislav Špaček se o Jarkovském ve svých knihách také velice často zmiňuje a objasňuje, že právě on rozlišil slušnost a zdvořilost jako dva odlišné pojmy. Podle Gutha – Jarkovského je slušnost člověku vrozená, je to blahovolné a dobrotivé smýšlení člověka vždy hotového k jistým obětem a jistému sebezapření, jehož vyžaduje život společenský vůči spolubližním¹³. Zdvořilost je uvědomělým vnějším výrazem slušnosti. Slušnost může být člověku dána, zdvořilosti je nutné se učit. Základem slušnosti je tedy úcta a ohleduplnost k bližním, zahrnuje i úctu k sobě samému. Slušný člověk zachovává ve všem míru. Slušnost život společensky umožňuje, zdvořilost jej usnadňuje. Zdvořilost je úmyslné omezení vlastního individualismu, egoismu, je dobrovolným podřízením se platným normám a pravidlům společenského života¹⁴.

¹⁰ Kritické zhodnocení zdrojů :

Karel May - Mayovky na internetu [online]. 2004, 2010 [cit. 2010-02-10]. Karel May - Mayovky na internetu. Dostupné z WWW: <<http://karel-may.majerco.net/zajimavosti/guth-jarkovsky/>>.

KČT Jiřího Gutha Jarkovského Jimramov [online]. 2005, 2009 [cit. 2010-02-15]. KČT Jiřího Gutha Jarkovského Jimramov. Dostupné z WWW: <http://www.kct-jimramov.estranky.cz/clanky/souvisejici-clanky/jiri-guth-jarkovsky-_1861---1943_>>.

¹¹ Guth – Jarkovský píše ve Společenském katechismu, že člověk by měl být „zdvořilý i vůči nezdvořilým, zdvořilé slovo působí i na hrubého člověka a nezřídka mění i jeho smýšlení. Měl by být zdvořilý i v hádce, při důtkách, trestech atd., neboť čím zdvořileji, při tom vážně a přísně si vedeme, tím jsou naše slova účinnější. Člověk by měl být zdvořilý zejména vůči podřízeným, nižším a prostším, zdvořilost sluší vznešenému a pomůže překlenout propast , která bohatého dělí od chudého, představeného od podřízeného.“ - ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

¹² STEINMETZ, H. ; HECKER, M. *Der Karl-May-Übersetzer Dr. phil. Jiri Stanislav Guth-Jarkovsky*. Hamburg, Karl-May-Gesellschaft, 1984; s. 28-32.

¹³ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

¹⁴ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

Stěžejním a často citovaným dílem Jarkovského se stal Společenský katechismus, který vyšel v roce 1914. Obsahuje spoustu tehdejších aplikovatelných zásad, jimiž se slušný člověk musel řídit, pokud si nechtěl způsobit „faux – pas“. Avšak v moderní době znějí některá jeho pravidla zastarale až komicky . Uvedme pár příkladů : „*K venkovanům v tramvaji a v městě vůbec neobeznalým se chovejte šetrně a plni ohledů i shovívavosti*“¹⁵. „*Mravy cestujících nejsou vždy z nejlibnějších a lze to ne-li omluviti, tedy alespoň vysvětliti tím, že někteří lidé samou radostí, že se dostali „za bránu“, nevědí bujností, co tropit. Jiní se zase domnívají, že jakmile opustí své působiště, všechna odpovědnost i kontrola zůstala doma. Venku jich nikdo nezná, možno tedy na to hřešit*“¹⁶.

Guth – Jarkovský byl ve všech směrech renesanční osobností a výčet jeho aktivit je obdivuhodný. Pro českou společnost však stále zůstává tím, kdo položil normy etiketních pravidel a dal tak lidskému životu v oblasti každodenního i slavnostního styku, řád.

V souvislosti s Guthem- Jarkovským bych chtěla zauvažovat nad změnou životního stylu nesoucí s sebou zároveň změnu a inovaci pravidel. Nemůžeme si nevšimnout, že jsou daleko uvolněnější, což je dané demokratičtějším vnímáním a variabilnější, aby lépe odpovídala potřebám a momentální situaci.

Často se však můžeme setkat i s názory odsuzující tento vývoj až do krajností, reprezentují je povzdechy zejména zástupci starší generace nad mládeží, jež podle nich snad žádná společenská pravidla nedodrжуje. Avšak takto si stěžovali již jejich rodiče, či prarodiče a dokonce už ve čtvrtém století našeho letopočtu nalezneme zmínku o nezdárném synu Theónově, neznajícím úcty ke svému otci. : „*Theón zdraví otce Theóna. Pěkně jsi to udělal, žes mě nevzal do města! Jestli mě odmítneš vzít s sebou do Alexandrie , nenapíšu Ti, nebudu s Tebou mluvit, nepodám Ti ruku a ani se s Tebou nebudu v budoucnu zdravit. Ale dobřes učinil, žes mi poslal dárky...*“¹⁷

Já sama si myslím, že tyto změny jsou ve společnosti nevyhnutelné a nezastavitelné. Pokrok v oblasti etikety s sebou však v žádném případě nenese uvolňování a zlehčování

¹⁵ GUTH – JARKOVSKÝ, Jiří. *Společenský katechismus*. 1.vyd. Praha : Levné knihy KMa. 2000. 275 s. ISBN 80-902818-0-X.

¹⁶ GUTH – JARKOVSKÝ, Jiří. *Společenský katechismus*. 1.vyd. Praha : Levné knihy KMa. 2000. 275 s. ISBN 80-902818-0-X.

¹⁷ KRÁLOVÁ, Eva. *Slon v porcelánu*. 2. Praha : Práce, 2006. 186 s. ISBN 885-93:177.

takzvaných dobrých mravů a že ani novější volnější svět nezrušil jejich potřebnost. Pouze lepší přizpůsobování se skutečností, pohodlí a ubývání strnulosti.

Jisté jsou zároveň dvě věci. Za první – dril je pryč. A za druhé – dobré mravy nejsou stav, mění se s námi a podle našich potřeb. To je třeba akceptovat. Dokonalé chování nemůže náš svět vůbec před ničím zachránit. Ale může nám učinit život snesitelnějším, ve šťastných chvílích dokonce krásnějším¹⁸.

¹⁸ VON SCHÖNFELDT, S. *Dobré mravy opět v kurzu*. 1. Praha : TYP A, spol.s.r.o., 2005. 294 s. ISBN 80-249-0582-5.

3) MOŽNOSTI OSVOJOVÁNÍ PRAVIDEL ETIKETY

Společenskými normami a pravidly je člověk ovlivňován již od narození. Nejprimárnější a nejzákladnější se jeví jejich postupné vštěpování rodinnými příslušníky, díky nimž si dítě osvojí dovednosti typu zdravení a dodržování osobní hygieny. Se vstupem na základní školu se naučí správného chování vůči autoritám a společensky nadřazenějším osobám a na střední škole (kde jsou výrazným mezníkem taneční kurzy) a vysoké je již formování dětské osobnosti z hlediska etikety skoro u konce. Za tento dlouhý časový úsek si kultivovaný a etikety znalý člověk poradí se stolováním, představováním, slavnostním oblékáním, výjimečnými příležitostmi jakými jsou promoce, svatby či plesy .

Přesto se však najdou jedinci, jež bonton neovládají na dostačující úrovni, což jim přináší mnohá nechtěná faux - pas. V současnosti se však najde mnoho a mnoho výukových programů a kurzů, jež jim pomohou tyto nedostatky opravit. O obsazích a srovnáních jednotlivých sebezdokonalujících seminářů se dopodrobna zaobírá kapitola věnovaná přímo jednotlivým českým mistrům etikety.

Kromě placené, rodinné a školní výuky existuje nemálo knih od mistra etikety Ladislava Špačka, který má značný význam na rozšíření a zpopularizování společenského chování v České republice. Také jeho televizní seriál Etiketa a rádiové výklady jsou všeobecnou veřejnosti se zájmem přijímány.

Za komunistické vlády byla v České republice značně rozšířena organizace s názvem Pionýr, do něhož patřila mládež ve věku školáků základních škol. „ *Slibuji před svými druhy, že budu pracovat, učit se a žít podle pionýrských zákonů, abych byl dobrým občanem své milované vlasti, Československé socialistické republiky, a svým jednáním chránit čest pionýrské organizace Socialistického svazu mládeže.* “ Tak zněl tehdejší pionýrský slib¹⁹.

Pionýr vznikl v roce 1970 a pomáhal tehdejší straně KSČ působit na děti a snažil se je tak jinou formou vychovávat po všech stranách tak, aby se z nich stali lidé se správným a vhodným chováním.

Dalším dodnes působícím uskupením, jež napomáhá k správnému formování dětského chování, viz čestnost a soupeřivost, spravedlnost a ochota pomoci, je Skaut. Zde se stávají

¹⁹ SVATOŠ, Z.,aj. *Pionýrská encyklopedie*. 1. Praha : Mladá fonta, 1978. 256 s. ISBN 000154383.

dětem vzory jež rády napodobují instruktoři, kteří s nimi rovněž tráví mnoho času(například v létě se pořádají dvou až třítýdenní tábory).

Na což bych se však chtěla nejprve zaměřit z možností osvojování pravidel etikety, je výuka dětí v rodině, primární výuka, jež utváří pozdější život dětí nezanedbatelnou měrou.

3.1) VÝUKA ETIKETY V RODINĚ

„Dojmy z mládí jsou nevyhladitelné a dítě často si pamatuje slovo zdánlivě nepatrné, výstup zdánlivě bezvýznamný, který rodičům dávno vypadl z paměti, po všechen život. Dojem rodičů, s nimiž dítě poprvé a nejvíce v životě se setkává, jest v mysli jeho na vyhladitelný a zpravidla rozhodující“²⁰.

Jiří Guth-Jarkovský

„ Ono zprvu neobratné zavlnění dětské ručičky se totiž už v prvních letech života změní ve skutečné podávání ruky a slovní kulisa, vyprovázející tenhle pohyb , začne mít řadu variací od univerzálního Dobrý den, přes Ahoj, Nazdar, Tě pic, Tě péro až ke zvlášť oblíbenému Čau...“²¹.

„Jakpak se , Františku, a jakpak se Kačenko , říká...?! A tak vstupuje prvňáček do školy a hned napoprvé skládá jistou zkoušku své způsobilosti pozdravem“²².

Těmito úryvky z knihy *Slon v porcelánu* od Evy Králové jsem chtěla naznačit proces, jakým vzniká v dětské hlavičce úkol, chovat se tak, jak je správné a přípustné. Z počátku je to pouhé bez významové napodobování toho, co matka a otec provádějí, pokračující přes lehké napomínání rodiči a názornými ukázkami „jak na věc“ , přes prosté argumenty, že „ Takhle jsem to řekla, a tak to prostě uděláš.“

Někdy dítě vyhoví rádo, jindy ne. Důsledky jsou jasné, pochvala nebo pokárání. Tak se učí prostřednictvím pohlazení, vzorů a výhružek typu „bez zákusku do postele!“ tomu, co

²⁰ *Společenský život v rodině*. [online]. 2005, 2009 [cit. 2010-05-18]. Chovani.eu. Dostupné z WWW: <http://www.chovani.eu/clanky/zobrazit/49-Spolecensky_zivot_v_rodine>.

²¹ KRÁLOVÁ, Eva. *Slon v porcelánu*. 2. Praha : Práce, 2006. 186 s. ISBN 885-93:177.

²² KRÁLOVÁ, Eva. *Slon v porcelánu*. 2. Praha : Práce, 2006. 186 s. ISBN 885-93:177.

jsou dobré způsoby ve vlastní rodině. Nejhorší, co ho v tomto směru může zasáhnout – a mnohem více jeho rodiče - , je pohrdavá poznámka : „Ten je ale nevychovaný“²³!

Odmalička je nesmírně důležité vést děti ke slušnému chování. Ve škole i v životě jim hodně pomůže, když budou umět pozdravit, požádat o něco, poděkovat. Proto výuka ke společenskému chování musí začít doslova už na pískovišti. Už tam vidíme, jak maminky říkají dětem „Nepůjčuj mu ten kyblíček, je přece tvůj“ nebo „Půjč chlapečkovi ten kyblíček, teď už si s ním stejně nehraješ.“ Tyto příklady uvádí Ladislav Špaček. „Pak vidíme maminku, jak při nastupování do tramvaje zahlédne, že zbývá jediné volné sedadlo a že druhými dveřmi nastupuje starý pán o holi.“... „Dělej, běž rychle, ať si sedneš“, pobízí svého desetiletého syna,“ přidává Špaček. Ohleduplnost a slušnost se děti učí hlavně příklady vlastní rodiny. V rámci rodinné výchovy se třeba probírají typy osobnosti podle temperamentu, ale jak vyjít s cholerikem učitelky dětem většinou neporadí. Podle nových vzdělávacích programů se mnohde probírá i pokročilejší etiketa, ale základy jsou stále na rodině²⁴.

Názor Elišky Haškové Coolidge na problematiku etiketní výchovy dětí zůstává takový, že „*Všude na světě to (myšlena výuka dětí v rodině) dost selhalo a že nejenom Češi, ale i ostatní, tomu potřebují dát větší pozornost, protože je to základem životního úspěchu i světového úspěchu*“²⁵.

Protože právě u etikety platí dvojnásob: „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš!“

²³ VON SCHÖNFELDT, S. *Dobré mravy opět v kurzu*. 1. Praha : TYP A, spol.s.r.o., 2005. 294 s. ISBN 80-249-0582-5.

²⁴ *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: < <http://www.ladislavspacek.cz/media/clanek:katolicky-tydenik>>.

²⁵ *Na dětské knize o etiketě má podíl Eliška Hašková Coolidge* [online]. 1996, 2010 [cit. 2010-05-18]. Český rozhlas. Dostupné z WWW: < <http://www.radio.cz/cz/clanek/117643>>.

4) OSOBNOSTI ČESKÉ ETIKETY

Český bonton prodělal v minulosti renovaci a získal ztracený zájem publika. Je to dáno úsilím významných osobností o jeho rozšíření do podvědomí co nejvyššího počtu lidí od top managerů po běžného konzumního člověka. Ladislav Špaček, Eliška Hašková Coolidge, Ivo Mathé a nově na prahu etikety působící Jana Štefánková. Osobnosti, jež svými mnohostrannými aktivitami – zahrnujícími vydávání odborných a zároveň vtipně psaných knih, pořádání společenských kurzů, účinkování v televizních pořadech či v rozhlase, přiblížili slušné chování doslova všem.

Chtěla bych jejich úspěšné tažení po poli vyučování českého protokolu popsat a zhodnotit.

Pokud se řekne Mistr etikety nebo také Pan Etiketa , každému se bez výjimky vybaví tvář Ladislava Špačka, jemuž patří vděk za to, že svým šarmem a hlavně неотřelým způsobem výuky dokázal zaujmout i úplné etiketní analfabety.

4.1) LADISLAV ŠPAČEK

„Jsem také dobrodruh, jen to skrývám za fasádou serióznosti“²⁶.

Ladislav Špaček , rozhovor pro Katolický týdeník

Ladislav Špaček o sobě sám s oblibou tvrdí, že má dobrodružnou povahu. Ta se projevila nejvýrazněji s příchodem do služeb Pražského hradu, kde vystřídal na pozici mluvčího tehdejšího prezidenta Václava Havla, Michaela Žantovského, během nichž procestoval více než padesát zemí světa. A fasáda serióznosti ? Cesty byly zásadně diplomatické, v kravatě a obleku.

²⁶ *Oficiální stránky Ladislava Špačka.* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: < <http://www.ladislavspacek.cz/media/clanek:katolicky-tydenik>>.

A přesně tak zná většina obyvatelstva Ladislava Špačka, vždy jako upraveného uhlazeného muže, jež s grácií ovládá všechna etiketní pravidla a je vždy ochoten pomoci svému okolí s případnými nejasnostmi.

Původní povolání pedagoga se v něm rozhodně nezapře, i když nevyučuje za katedrou a nepořádá hromadné přednášky. Své „žáky“ vyučuje pomocí svých početných knih, uzavřených kurzů, televizního seriálu či díky působení v rozhlase.

Seznamme se dopodrobna s jeho prací. Čítá post novináře ve zpravodajství Československé televize, spoluautorství na televizním seriálu Etiketa ²⁷, kde je zároveň i hlavním protagonistou a který s intereselem sledují při svých vyučováním i žáci škol, sepsáním učebnice Etiketa , ta zaujme čtenáře odlehčenou formou a zároveň všestrannou sbírkou etiketních pravidel, dále pak Velké knihy etikety ²⁸ a Slona v porcelánu aneb jak se neztratit v labyrintu etikety ²⁹, navazujícího na příručku ze sedmdesátých let od Evy Králové ³⁰. Působí též v rádiu, kde ve svém pravidelném pořadu Svět podle Špačka vtípnou formou poskytuje praktické návody, jak se chovat ve společnosti, v kanceláři, na ulici i doma, jak správně stolovat i jak se oblékat. Pořad můžete ve vysílání Rádia Impuls slyšet každý všední den v 05:35 a 07:10 hodin.

Ladislav Špaček se stal navíc spolu s Petrem Studenovským úspěšným podnikatelem, když založili svoji vlastní agenturu FreeCom Group, jež si za cíl podnikání vzala výrobu audiovizuálních děl, reklamní a propagační činnost, propagační činnost v oblasti kultury, poradenskou a konzultační činnost v oblasti medií, nakladatelskou a vydavatelskou činnost,

²⁷ Pořad má i velmi kvalitně zpracované webové stránky, díky nimž si diváci mohou připomenout starší díly a nebo se v diskusi ptát přímo Ladislava Špačka.
Oficiální stránky České televize [online]. c2010, 11.3.2010 [cit. 2010-03-14]. Oficiální stránky české televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/program/1124997157-26.11.2008-11:15-2-etiketa.html>>.

²⁸ Kniha je univerzálním průvodcem různými společenskými událostmi. Pomocí názorných fotografií dokáže lépe objasnit danou situaci. Navíc je napsána čtivou a lehkou formou, nadhledem a vtípem .
Převzato z : *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: < <http://www.ladislavspacek.cz/produkty/>>.

²⁹ Univerzální rádce pro děti a mládež: v knize najdete vše, co potřebujete, abyste elegantně a s přehledem zvládli každodenní i výjimečné situace. Vtípná knížka odborníka na slušné chování s množstvím názorných ilustrací. Předcházet netaktnostem a trapným situacím je lepší, než je později napravovat. Naše chování je ta nejlepší prezentace a tato kniha je právě o tom, jak se zachovat v každodenních situacích, ale i při slavnostních příležitostech. Dobré vychování je dnes opět žádané a nepostradatelné pro každého, kdo chce být úspěšný.
Převzato z : *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: < <http://www.ladislavspacek.cz/produkty/>>.

³⁰ Tato kniha si kladla za cíl objasnit zvláště žákům učilišť taje společenského chování. Autorka v ní popisuje modelové situace na základě svých vlastních zkušeností s teenagery.
Převzato z : *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: < <http://www.ladislavspacek.cz/produkty/>>.

výrobu a prodej nenahraných nosičů zvukových nebo zvukově obrazových záznamů a prodej a půjčování nahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů ³¹.

Spolupracuje mnoho let se soutěží krásy Miss České republiky, kdy během zahraničních pobytů poskytuje dívkám nezbytné základy slušného vystupování a zejména stolování.

Zmínila jsem též kurzy, ty jsou nabízeny pro uzavřenou společnost . Špaček je pořádá ve dvou úrovních, v první, Etiketa – Umění společenského vystupování, týkající se praktických ukázek formálních i neformálních společenských příležitosti. A v druhé , během níž využívá své dosavadní zkušenosti sesbírané během funkce mluvčího prezidenta České republiky, nazvané Seminář umění komunikace s médii ³².

Díky Špačkově univerzální všestrannosti a schopnosti zaujmout a přijít na trh pokaždé s tím pravým "know how" je téměř jisté, že jeho kralování na pomyslném trůnu české etikety je neotřesitelné a konkurencí neohrožitelné.

Dámskou paralelou Ladislava Špačka se po roce 1998 stala Eliška Hašková Coolidge.

³¹ Získáno z výpisu dat Obchodního rejstříku v aktualizaci ke dni 4.2. 2010.

Získáno z : *Obchodní rejstřík* [online]. 2010, 2010-06-18 [cit. 2009-06-09]. Obchodní rejstřík. Dostupné z WWW:

<<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/report?sysinf.vypis.CEK=315376&sysinf.vypis.rozsah=uplny&sysinf.@typ=transformace&sysinf.@strana=report&sysinf.vypis.typ=XHTML&sysinf.vypis.klic=12f0541f269b3595c1f0efd0f0d7c319&sysinf.spis.@oddil=C&sysinf.spis.@vlozka=59428&sysinf.spis.@soud=M%ECstsk%FDm%20soudem%20v%20Praze&sysinf.platnost=18.06.2010>> .

³² *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: <www.ladislavspacek.cz>.

4. 2) ELIŠKA HAŠKOVÁ COOLIDGE

„Vím, že u nás v Česku lidé dlouhou dobu nebyli vedeni k etiketě, proto nesoudím příkře. Mě to neuráží. Já hledám duši člověka, a jestli je ohleduplný a má snahu být korektní. Nevadí, že nezná všechna pravidla. Někdy raději cítím přirozenou hrubost než faleš“³³.

E.Hašková – Coolidge

Provedeme – li si malý test a při něm si zkusme vybavit osobnosti , jež mají co dočinění s etiketou a bontonem. Jistojistě se nám vybaví Ladislav Špaček, následován jeho spolupracovníkem Ivo Mathém a nebo lehce zapomenutým Jiřím Guthem – Jarkovským. Avšak jméno Eliška Hašková Coolidge zůstane často zastíněno v pozadí, pokud položíme tuto otázku laikovi, ne však člověku dobře obeznámenému s etiketou.

Objasním Vám důvod takového opomenutí.

Zapříčinilo ho padesát let, jež tato elegantní dáma strávila ve Spojených státech. Přestože se Hašková narodila v Praze roku 1941 v rodině velmi bohatého a významného bankéře, její život značně ovlivnil komunistický režim, díky němuž musela spolu se svou rodinou emigrovat za otcem do New Yorku. Zde by se daly její životní osudy související s Čechami uzavřít tím, že se postupem času stala typickou americkou občankou. Avšak díky své babičce (vzor E.H.C.³⁴), jež ji vštěpovala etiku, víru v Boha, společenské chování a češství, nezapomněla, kým ve skutečnosti je a odkud pochází. Po krachu manželství, během něhož porodila dceru Alexandru, se natrvalo vrátila roku 1998 právě zpět do rodných Čech , do Kunratic na Klatovsku.

Stojí jistě za zmínku, že Hašková vystudovala obor diplomacie na prestižní škole Georgetown Univerzity School of Foreign Service, a právě díky dosaženému vzdělání začala svoji profesní kariéru jako zvláštní asistentka postupně pro pět amerických prezidentů (J.F. Kennedy, Lyndon Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford a Jimmy Carter). Náplní její práce v Bílém domě bylo připravovat projevy.

³³ *Eliška Hašková Coolidge – Dáma s velkým D* [online]. 2010, 2010 [cit. 2010-05-09]. Kafe.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.kafe.cz/o-kom-se-mluvi/celebrity/eliska-haskova-coolidge-dama-s-velkym-d-3459.aspx>>.

³⁴ Na oficiálních webových stránkách Elišky Haškové Coolidge je často její jméno zkracováno pouze na E.H.C.

Po osmnácti letech (roku 1980) přešla na ministerstvo zahraničních věcí USA, kde pracovala mimo jiné jako náměstkyně šéfa protokolu Spojených států a jako alternující zástupce velvyslance v Organizaci amerických států.³⁵ Své osobní zkušenosti sepsala v knihách Pět amerických prezidentů, česká babička a já ³⁶ a Draka je lepší pozdravit aneb o etiketě ³⁷.

Diplomacie jí doprovází i nadále, založila totiž agenturu Coolidge Consulting Services, která napomáhá společenským i podnikatelským kontaktům mezi Českou republikou a USA a poskytuje poradenství a kurzy z oblastí personalistiky, public relations, gastronomie, turistiky , protokolu a etikety. Paní Eliška Hašková Coolidge všem účastníkům těchto kurzů klade na srdce svou hlavní myšlenku: „*Společenské způsoby nejsou strojené či umělé. Pocházejí ze srdce, ohleduplnosti a respektu k ostatním*“ ³⁸.

Je viceprezidentkou Gastro Žofín Group, prostřednictvím kterého pomáhá s organizací významných společenských a státních akcí ³⁹.

Život Elišky Haškové Coolidge není spjat pouze s vybraným chováním, ale též s charitativní činností viz spoluprací s nadačním fondem Plaváček., členstvím v Klubu mecenášů Národního divadla TRIGA, působením v Americké obchodní komoře a ve správní radě Významná Češka v zahraničí ⁴⁰.

A tou se bez pochyby Hašková stala, významnou Češkou , jež své dosavadní zkušenosti a znalosti i přes nepříznivý osud, házející jí doslova „klacky pod nohy“, chce předat dále ve prospěch lidí a kraje s elegancí sobě vlastní .

³⁵ *Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge* . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> > .

³⁶ Knihu vydalo nakladatelství Lidové noviny v roce 2005. Jedná se o velice zajímavou vzpomínkovou knihu zaměřenou zejména na mláďa , rodiče a prarodiče Elišky Haškové Coolidge. Psána je velice čtivě. ISBN : 80-7106-726-1, 226 stran.

³⁷ Knihu vydalo nakladatelství Mladá fronta v roce 2009. Výuka etikety nejmenších dětí čistě nenásilnou a zábavnou formou pod dohledem a patronací Elišky Haškové Coolidge. Obsahuje deset pohádek, deset básniček, deset vtipných úkolů a otázek. Objasňuje dětem děkování, vzájemnou pomoc, ohleduplnost, nepředpojatost , pořádkumilovnost, slušné stolování, pravdomluvnost atd. Každému rodiči a jeho ratolestem se dá jedinečně doporučit. ISBN : 978- 80-204-1999-6, 132 stran.

³⁸ *Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge* . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> > .

³⁹ *Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge* . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> > .

⁴⁰ *Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge* . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> > .

Ivo Mathé je v současnosti znám jako spoluautor televizního seriálu Etiketa a jeho následné knižní podoby, na které spolupracoval s Ladislavem Špačkem. Přesto nejvýrazněji jeho jméno zní v souvislosti s postem generálního ředitele České televize.

4. 3) IVO MATHÉ

„Tak, teď jde o to, že bychom se my dva asi museli přiznat, jaké jsme věkové kategorie a z jakých dob pocházejí naše rodiče. No, naši rodiče ano, ti byli vycválanější si myslím, než třeba rodiče současných dětí, to určitě, protože jejich data narození se pohybovala buď krátce po první světové válce nebo v mém případě dokonce před první světovou válkou. Za první republiky rozhodně tato pravidla byla uznávána, respektována mnohem více a to myslím ve všech kruzích. Ve všech úrovních. Připomeňme si dokonce i dosažitelné fotografie předválečné, i dělníci chodili do svých zaměstnání v kravatách, oblecích a zimnicích. Je to naprosto zřejmé⁴¹.“

Ivo Mathé o proměně etikety v rozhovoru pro Radiožurnál

Ivo Mathé se narodil v roce 1951 v Praze a krom své činnosti v oblasti etikety si jej lidé vybavují jako českého producenta, mediálního funkcionáře, manžela známé novinářky Barbory Tachecí, ale hlavně jako prvního generálního ředitele České televize (letech 1992 – 1998) .

Od roku 1976 do roku 1991 pak působil ve funkci vedoucího produkce Československé televize. V letech 1991 až 1992 působil jako šéfproducent uměleckých pořadů⁴², jímž se stal v pouhých 25ti letech. Jak sám říká , že přestože tehdy nebylo běžné získat natolik

⁴¹ Ivo Mathé: *Od médií se nemůžu úplně odtráhnout* . [online] . c2007 , 2010. [cit.2010-03-12].

Oficiální stránky Českého rozhlasu 1 – Radiožurnál. Dostupné z WWW : <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/184069>.

⁴² *Internetová encyklopedie Wikipedia* . [online] . c2005 , 2010. [cit.2010-03-12]. Wikipedia. Dostupné z WWW : < www.wikipedia.org >.

významnou funkci v tak mladém věku, měl již dávno mnohaletou praxi díky studiu na FAMU ⁴³.

V letech 1999 až 2003 byl vedoucím Kanceláře prezidenta republiky. Od roku 1990 působí jako pedagog na FAMU, od října 2004 jako odborný asistent. V letech 1999 až 2004 byl členem Správní rady AMU a od roku 1999 je členem Správní rady ČVUT. Nyní pracuje jako konzultant pro oblast elektronických médií v ČR i v zahraničí⁴⁴.

Dnem 20. února 2008 byl jmenován doc. Ivo Mathé na podkladě vyjádření AS AMU prorektorem AMU ⁴⁵.

Pro zajímavost bych uvedla, že spolupracuje s českým liberálně politickým týdeníkem Respekt., jež věnuje velkou pozornost lidským právům, korupci, ekologii nebo menšinám.

⁴³ Ivo Mathé v rozhovoru pro Radiožurnál z roku 2005.

Získáno z *Ivo Mathé: Od médií se nemůžu úplně odstříhout*. [online] . c2007 , 2010. [cit.2010-03-12].
Oficiální stránky Českého rozhlasu 1 – Radiožurnál. Dostupné z WWW :
<http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/184069>.

⁴⁴ *Vaše encyklopedie Co je Co*. [online] . 1999, 2010 [cit.2010-2-20]. *Vaše encyklopedie co je co*. Dostupné z
WWW : < http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=390021 >.

⁴⁵ *Oficiální stránky Akademie múzických umění*. [online] . 2007, 2010 [cit.2010-02-09]. *Akademie múzických umění*. Dostupné z WWW : < <http://www.amu.cz> > .

4. 4) JANA ŠTEFÁNKOVÁ

Nedávno jsem absolvovala vysokou hotelovou školu a mám titul inženýr a rozhodla jsem se své zkušenosti zpeněžit. 49 % veškerých obchodů se uzavírá při obědech nebo večeřích, tak pořádám kurzy etikety stolování spojené se špičkovou gastronomií⁴⁶."

Jana Štefánková v rozhovoru

Pokud se řekne jméno Jana Štefánková, většinou se každému vybaví bývalá playmate, moderátorka, herečka a modelka, málokdo však tuší, že její podnikatelské záměry se přesunuly z řad erotiky do řad etikety. V současnosti totiž pořádá nejen v Čechách, ale též pro náročné klienty na Seychelách kurzy etikety stolování spojené se špičkovou gastronomií, v nichž zúročuje absolvování vysoké školy hotelové.

Jana studovala gymnázium a až do dospělosti se věnovala závodnímu běhání. Zkoušela dráhu manekýny, ale zpočátku nebyla úspěšná. Po maturitě odešla do Brna, kde rok studovala němčinu na jazykové škole. Okolí však zaujala spíše svou ženskou krásou a proto následně nafotila seriál pro časopis Playboy, který odstartoval její kariéru. Získala titul Dívka měsíce a poté se stala první českou playmate roku. Začala cestovat po světě, studovala angličtinu v Honolulu na Univerzity of Hawaii a v Sydney na univerzitě. Na společenské párty v Průhonicích se seznámila se svým stávajícím partnerem Zbyškem, s nímž odjela na Seychelské ostrovy, kde je honorárním konzulem. Na Seychelách, kde spolupracuje s organizačním výborem soutěže Miss Worl se jí líbí slunné počasí, učí se kreolské řeči i kuchyni a hraje fotbal v Národní lize žen. V Čechách se proslavila hlavně moderováním televizního erotického pořadu Peříčko⁴⁷.

⁴⁶ *Internetový časopis Super*. c2008, 11.3.2010 [cit. 2010-03-14]. Super.cz . Dostupné z WWW: <www.super.cz>.

⁴⁷ *Internetový časopis Super*. c2008, 11.3.2010 [cit. 2010-03-14]. Super.cz . Dostupné z WWW: <www.super.cz>.

Své několikaleté zkušenosti z poznávání různých kultur, gastronomie, způsobů stolování během špičkových společenských akcí a vědomosti načerpané během studia spojila v jednom bodě. V bodě Bling-Bling⁴⁸.

Bling – Bling je moderní společnost Bling – Bling , jejímž záměrem a podnikatelskou filosofií je poskytovat služby vysoké hodnoty a kvality v oblasti etikety a stolování a mezinárodní obchodní etikety a přispívat tak k úspěchu svých zákazníků⁴⁹.

Štefánková je v oblasti etikety novou tváří, přesto díky všeobecnému povědomí o její osobě se stává velice úspěšnou podnikatelkou. Avšak protože jsou nabídky jejich kurzů spojené převážně se Seychelami, je velice pravděpodobné, že pro českou veřejnost zůstane nadále hlavně bývalou modelkou časopisu Playboy.

4.5) VÝUKOVÉ KURZY ŠPAČKA, ŠTEFÁNKOVÉ A HAŠKOVÉ

Záběr aktivit spojených s výukou etikety u Ladislava Špačka, Jany Štefánkové a Elišky Haškové Coolidge by nebyl zdaleka kompletní, pokud bychom vynechaly kurzy, jež tyto osobnosti pomocí svých agentur úspěšně vedou.

Ladislav Špaček pořádá dva druhy seminářů, z nichž jeden je zaměřen na Umění společenského vystupování , je určený pro pracovníky top managementu , ale zároveň , jak je na oficiálních webových stránkách psáno, pro „obyčejného“ člověka, jež se chystá pohybovat

⁴⁸ Bling-Bling je slovní spojení, které vzniklo v 90. letech 20. století v hip-hopové kultuře v USA. Za autora tohoto nového slovního spojení je považován rapper B.G. B.G. v jednom rozhovoru uvedl, že kdyby si **Bling-Bling** nechal registrovat jako ochrannou známku, už by nemusel zpívat. Tím reagoval na neuvěřitelný fenomén tohoto slova, které v překladu znamená: blýskavé, efektní, promyšlené, výstřední. Původně se toto slovo používalo ve spojení s nápadnými šperky, kterými se hip-hopová a raperská komunita velmi ráda zdobí. Dnes se používá ve spojení s automobily, mobilními telefony, luxusními hodinkami, brýlemi, ale i osobami. Například Francouzi používají slovo **Bling-Bling** pro popis okázalých, výrazných a promyšlených postojů, image, oblékání a chování, které použili třeba ve spojitosti s prezidentem Sarkozy. Slovo Bling-Bling bylo přidáno v roce 2002 do slovníku Shorter Oxford English Dictionary.

⁴⁹ *Oficiální stránky společnosti Bling – Bling.* [online]. 2008 , 2010 [cit.2009-12-09]. Jana Štefánková – Bussines Etiquette and Protokol . Dostupné z WWW : < http://www.bling-bling.cz/pages/cz/about_us.aspx >.

ve společnosti. Doba trvání interaktivní výuky je jeden den. Seminář spočívá v přednášce a v řešení konkrétních případů společenského chování na nejrůznějších úrovních. Člověk pozná důležitou roli základních pravidel společenského chování, jejich kořeny a smysl a naučí se je správně používat. Program je rozdělen do následujících kapitol⁵⁰ :

- Kam jdeme, když jdeme „do společnosti“
- Typy společenských událostí a jejich charakteristika
- Pozvánky, přijetí a odmítnutí pozvání
- Sami nebo s doprovodem?
- Společenská pravidla pro oblečení
- Představování, zdravení, vítání hostů
- Oslovování, tituly, hodnosti
- Předávání cen, přípitky a proslovy
- Stolování
- Společenská pravidla konverzace
- Podání ruky

Druhý seminář – Umění komunikace s médii je určen pracovníkům top managementu, tiskových oddělení, odborů komunikace a vnějších vztahů firmy, státního úřadu či jakékoliv instituce komunikující s médii.

Přestože Špačkovy kurzy jsou všeobecně vyhlášené a velice kladně hodnocené, nezaobírá se na rozdíl od Haškové a Štefánkové výukou etiky pro děti, jež jsou ve společnosti největší vizitkou svých rodičů.

Eliška Hašková Coolidge své kurzy rozdělila na Firemní kurzy, jež jsou uspořádány přímo na míru jednotlivým přáním klienta, Kurzy pro veřejnost – kdy se jedná o výuku v úzké skupince jedinců, v luxusních prostorách pražského hotelu (Cena je stanovena na 10.000 Kč + DPH.) a Kurzy pro děti, protože jak Hašková říká, děti jsou budoucnost společnosti a jsou to ony, kdo ovlivní její vývoj a investice do vzdělání, výchova a rozvoj nastupující generace, je povinností nás všech. Společnost stále zvyšuje nároky na budoucí generace a „vybrané způsoby“ hrají ve světě čím dál tím větší roli (Cena kurzu: 3.000,- + DPH.)

⁵⁰ *Oficiální stránky Ladislava Špačka* [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: <www.ladislavspacek.cz>.

„ Já myslím, že je důležité, aby hned odmala dítě vědělo, že jsou meze, že není jediné na světě. Že se prostě musí chovat s respektem k druhým ⁵¹.“, vysvětluje Eliška Hašková Coolidge.

Náplň kurzu pro děti ⁵² :

- Zásady společenského chování
- Děti ve společnosti dospělých
- Děti ve společnosti svých vrstevníků
- Představování a pozdrav
- Vhodné oblékání
- Správné stolování
- Body language (neboli řeč těla)
- Vývoj etiky odmalička neboli budování morálního základu naší společnosti

Jana Štefánková staví svoji strategii podnikání na faktu, že 49% všech úspěšných obchodních transakcí probíhá v restauracích během pracovních obědů či večeří. Proto pro dokonalou profesionální prezentaci při těchto gastronomických událostech připravila společně se svou agenturou Bling - Bling kurz „Kultura stolování - základ profesního úspěchu“ pro úzký firemní kolektiv 15ti lidí. V nabídce společnosti jsou stejně jako u Haškové i Kurzy pro veřejnost s názvem Vytříbené stolování nikdy nevyjde z módy. Agentura též slibuje, že naučí potomky klientů perfektnímu stolování.

Bling – Bling se nezabývá pouze etiketou stolování, nabízí rovněž kurzy náležitých oblékání, jelikož šat často vypovídá o tom, kdo jste a kým se snažíte být. Nesmí se ani opomenout fakt, že oděv zůstává vyznaným prvkem neverbální komunikace, informujícím o povolání a společenském postavení. Odpovídající vzhled svědčí o úctě k vlastní osobě a respektu k ostatním lidem.

Pokud porovnáme jednotlivé činnosti výše jmenovaných osobnosti, dojdeme k závěru, že jsou si podobné v primární myšlence - že ušlechtilé způsoby jsou pro běžného novodobého

⁵¹ Na dětské knize o etiketě má podíl Eliška Hašková Coolidge. [online]. c2009 , 2010 [cit.2009-12-09].Oficiální stránky Českého rozhlasu 1 – Radiožurnál.. Dostupné z WWW : < <http://www.radio.cz/cz/clanek/117643>>.

⁵² Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> >.

člověka (ve většině případů se však zaměřují na osoby vysoce postavené v top managementu) naprosto nepostradatelné a za jejich kvalitní výuku je třeba si připlatit.

Štefánková se úzce vyhranila na etiketu stolování a oblékání, zatímco Hašková Coolidge a Špaček na kompletní etiketu všech společenských příležitostí.

Ivo Mathé žádné školení nepořádá.

Velice sympatické je, že jak Hašková Coolidge, tak Štefánková nezapomínají ani na ty nejmladší, na generaci jež jistě v mnohém ovlivní budoucí směřování našeho národa, protože jak již lidová moudrost praví „proutek je třeba ohýbat dokud je mladý“.

5) VÝUKA ETIKETY NA ŠKOLÁCH

Zhodnocení výuky etikety na základních školách, gymnáziích a odborných středních školách a učilištích je velice těžké vzhledem k tomu, že existuje jen velice málo zdrojů, ze kterých se dá čerpat. Já sama jsem si vybrala převážně zdroje elektronické, kdy jde o metodické portály ministerstva školství a dále jsem se pokoušela vystopovat přímo takovou výuku společenského chování v praxi na jednotlivých školách. Zároveň jsem zapojila i vlastní zkušenosti pocházející ze studia na gymnáziu v Chrudimi.

5.1) ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Pokud si má člověk vybavit pojem etiketa v souvislosti s rozšiřováním jejích pravidel do podvědomí co nejširší veřejnosti, asi ho jen málokdy napadne možnost její výuky na základních školách. Avšak v době, kdy mají rodiče na výchovu svých dětí čím dál méně času začínají být na instituci školy kladeny vzrůstající nároky a zahrnují právě i požadavek naučit dítě společenskému chování.

Výuku etikety a slušného chování na druhém stupni základních škol zajišťuje předmět "Výchova k občanství". Vzdělávací obor Výchova k občanství je vzhledem ke své obsahové komplexnosti i s ohledem na proměnlivost společenských procesů koncipován jako otevřený systém. Jeho vzdělávací obsah je v RVP ZV rozčleněn do 5 tematických okruhů - Člověk ve společnosti, Člověk jako jedinec, Stát a hospodářství, Stát a právo, Mezinárodní vztahy, globální svět. Vymezený vzdělávací obsah nesupluje učební osnovy. Jednotlivé tematické okruhy představují obsahový rámec, který má ukázat podstatu a celkové vyznění vzdělávacího oboru a poskytnout učitelům dostatek opěrných bodů. Tematické okruhy jsou konstruovány tak, aby se učitelé mohli zorientovat v jejich šíři i didaktických možnostech. Očekávané výstupy jsou vymezeny s ohledem na to, aby postihovaly zásadní poznatky a dovednosti ze společenskovední oblasti, které by si měl osvojit každý absolvent základní

školy. Výčet učiva zahrnuje klíčové pojmy, které jsou nezbytné k popisu a vysvětlení zákonitostí fungování společenských procesů, vztahů a institucí. Cílem je, aby se žáci ve spleti společenských vztahů a vazeb dokázali zorientovat a naučili se získané poznatky využívat ve svém každodenním životě.

Výchova k občanství je primárně zaměřena na podporu socializace žáků a na kultivaci jejich osobnosti. Těžiště výuky by proto mělo spočívat nikoli v osvojování velkého množství faktografických poznatků, abstraktních pojmů a odborných termínů, ale spíše v hledání a nacházení příčin, vazeb a souvislostí sociálních jevů, procesů a vztahů. Na druhé straně by se učitelé neměli dopouštět druhého extrému a zcela rezignovat na předávání určitých důležitých poznatků. Poznatky slouží jako opěrný systém, který se postupně rozšiřuje a doplňuje jako mozaika. Přirovnáme-li poznání žáků ke stavbě, je potřeba nejprve nastínit její celkovou podobu a položit základy a teprve následně přidávat další vrstvy a patra⁵³.

Avšak pokud se jedná přímo o výuku etikety, neexistuje předmět, který by se jí věnoval primárně a je jen a jen na učiteli jak svoje vyučování pojme a kolik času bude ochoten výuce bontonu věnovat.

Školy ale mohou vyvinout i vlastní aktivitu mimo předmět Výchova k občanství, nejčastěji pomocí samostatných projektů zaměřených přímo na výuku etikety.

Názorným příkladem je Základní škola Vladimíra Menšíka v Ivančicích, jež žákům šestých tříd pomocí programu SVČ⁵⁴ s názvem Etiketa aneb základy slušného chování odpověděla na mnohé otázky – Jak se chováme na ulici, při cestě do schodů, ve výtahu, při nastupování do dopravních prostředků, v šatně, v autě? Jak je to s používáním mobilních telefonů? Jak si poradit se zdravením a vítáním hostů, s podáním ruky, oslovováním, výměnou vizitek, předáváním darů, květin, v některých případech i cen⁵⁵?

⁵³ *Metodický portál*. [online]. c2007, 2010. [cit.2010-03-01]. Metodický portál. Dostupné z WWW : <www.rvp.cz>.

⁵⁴ Středisko volného času.

⁵⁵ *ZŠ Vladimíra Menšíka*. [online]. c2009, 2010. [cit.2010-01-03]. ZŠ Vladimíra Menšíka. Dostupné z WWW : <www.zsvm.cz/p=858>.

Podle ředitelky školy Mgr. Zuzany Adamové byl výklad byl podán zajímavou formou pomocí příkladů, scének a modelových situací⁵⁶.

5. 2) GYMNÁZIA

Na čtyřletých a osmiletých gymnáziích se klade na výuku etikety a etiky největší význam ze všech zmíněných typů škol. Pod názvem Základy společenských věd či Společenské vědy se skrývá předmět realizující obsah oblasti Člověk a společnost, vzdělávacího oboru Občanský a společensko vědní základ, jež integruje řadu tematických okruhů z průřezových témat viz Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech., Multikulturní výchova či Mediální výchova.

Vyučovací předmět Společenské vědy je úzce provázán s praxí. Jeho prostřednictvím si žáci utváří realistický pohled na život a orientují se ve společenských jevech a procesech, které tvoří rámec každodenního života. Žáci se učí kriticky reflektovat společenskou skutečnost a své poznatky zpětně aplikovat na aktuální situace, v nichž se sami vyskytují. Cílem předmětu také je, aby žáci získali představu o náplni jednotlivých společenskovědních disciplín a tím si rozšířili možnost výběru svého budoucího studia a volby vlastní profesní orientace⁵⁷.

Časová dotace předmětu Společenské vědy stojí dvě vyučovací hodiny týdně a obsah látky navazuje na poznatky získané na základní škole ve výše zmíněném předmětu Výuka k občanství a z životních zkušeností, jež jsou v tomto věku předpokládány.

K nejvýraznějším oblastem, které Občanský a společenskovědní základ podporuje, patří rozvoj občanských, sociálních a personálních stránek studentů. Především tematické okruhy Občan ve státě, Občan a právo, Člověk jako jedinec a Člověk ve společnosti podporují kultivaci a rozvoj sociálních, občanských a mezilidských stránek studentů. Pozadu nezůstává

⁵⁶ Učebna se proměnila v autobus či divadlo, žáci si způsoby chování hned vyzkoušeli. Žáci se aktivně zapojili do diskuse a dalších připravených aktivit. Na závěr si získané informace ověřili v krátkém testu.

⁵⁷ *Metodický portál*. [online]. c2007, 2010. [cit.2010-03-01]. Metodický portál. Dostupné z WWW : < www.rvp.cz >.

ani rozvoj komunikačních dovedností a schopnosti řešení konfliktů. Ty se prolínají ve všech vymezených tematických okruzích⁵⁸.

Přesný obsah, metody, postupy a jeho formování jsou dány osobností a zájmy jednotlivého profesora a jeho přístupem.

Kromě základní výuky poskytované školou si žáci mohou své společenské vystupování osvojit a zlepšit pomocí různých seminářů. Mne osobně zaujala nabídka od firmy ALETOP, zprostředkávající znalosti etikety zájemcům jednou týdně po dvou hodinách, po dobu dvou měsíců. Semináře se konají v Praze a v Plzni a stojí 2900 Kč. Počet osob ve skupině je maximálně deset. Harmonogram je sestaven následně :

- 1, Zdravení, oslovování, konverzace
- 2, Stolování
- 3, Korespondence, telefonování
- 4, Chování ve škole, komunikace s vyučujícími, spolužáky, panem ředitelem
- 5, Vhodné oblékání dle společenské akce
- 6, Společenské akce I. – recepce, vernisáž, ples, promoce
- 7, Společenské akce II. – kino, divadlo, restaurace
- 8, Řešení trapných a konfliktních situací ⁵⁹

Sama jsem absolvovala výuku Základů společenských věd (ze kterých jsem následně maturovala) na Gymnáziu Josefa Ressela v Chrudimi a vzhledem k tomu, že se jednalo o studium osmileté, etiketu jsme probírali dokonce dvakrát, pokaždé s jiným profesorem. Avšak ani jeden z nich nebyl do etikety více angažovaný a tak se její výuka ztenčila na úplné minimum.

⁵⁸ ⁵⁸ *Metodický portál* . [online]. c2007 , 2010 . [cit.2010-03-01]. Metodický portál. Dostupné z WWW : < www.rvp.cz > .

⁵⁹ *Oficiální stránky společnosti ALETOP* . [online] . 2009 , 2010 [cit.2010-02-09]. Semináře pro rozvoj osobnosti . Dostupné z WWW : < <http://www.seminare.aletop.cz/products/etiketa1> > .

5.3) ODBORNÉ STŘEDNÍ ŠKOLY A ODBORNÁ UČILIŠTĚ

Výuku etikety a společenského chování na odborných středních školách a odborných učilištích zahrnuje předmět Občanská nauka, jíž se studenti podle osnov věnují 3 – 4 hodiny měsíčně.

Vyučovací předmět Občanská nauka směřuje především k pozitivnímu ovlivnění hodnotové orientace žáků tak, aby byli ve svém životě slušnými lidmi a informovanými aktivními občany svého demokratického státu, aby jednali uvážlivě a odpovědně vůči sobě i občanské komunitě. Občanská nauka také učí žáky kriticky myslet, nenechat se manipulovat a co nejvíce rozumět světu, v němž žijí. Výuka předmětu v učebních oborech navazuje na znalosti a dovednosti žáků, které získali v základním vzdělávání, někdy je upevňuje, ale především prohlubuje a doplňuje na vyšší středoškolské úrovni. Zároveň výuka občanské nauky úzce navazuje na výuku ekonomiky a dalších vyučovacích předmětů společenskovědního charakteru, pokud jsou součástí učebního plánu⁶⁰.

Mimo jiné předmět přímo hlásá, že si klade za úkol výuku směřující k tomu, aby žáci jednali s jinými lidmi slušně a odpovědně ve smyslu společensky uznávané etikety a žili čestně.

Opět je na pedagogovi, nakolik bude svůj výklad mít obsáhlý a nakolik tak své studenty etiketou ovlivní. Základem však zůstává, aby se nejednalo o čistě teoretický výklad a žáci se mohli sami zapojovat do výuky pomocí diskuse a aktivně se ptát na otázky, jež je nejvíce zajímají a stimulují.

⁶⁰ *Národní ústav odborného vzdělávání* . [online] . 2008 , 2010 . [cit.2010-01-10]. Národní ústav odborného vzdělávání . Dostupné z WWW : <www.nuov.cz > .

6) ETIKETA V PRAXI

Etiketa postupem času získala nový rozměr. Přešla od starých, striktně dodržovaných pravidel k čisté zdvořilosti a ohleduplnosti, dobrotě a chrabrosti srdce. Od člověka tohoto století se žádá aby neupadal do pout svých vlastních zákonů a zásad, aby byl svobodný a zároveň odpovědný za své činy. Aby své myšlení projevovat lidštějšími vztahy a svou zvyšující životní úroveň účelně promítal i do bohatšího společenského života. A také aby se neučil nazpaměť pravidlům, aniž je neuměl uplatnit třeba vůči postarší žen na schodech domu , v němž bydlí⁶¹.

Ať už se mluví o bontonu v souvislosti s každodenními příležitostmi či akcemi té nejvyšší společenské úrovně, je třeba mít stále na paměti rovnoprávnost těch, jež se vystavují dané etiketní situaci. Jenže rovnoprávnost není rovnost a kdokoliv upírá ženě dámu, upírá také muži pána, tedy gentlemana, kavalíra, ochránce, který v něm navzdory všemu stále přežívá.

Potom však přichází otázka, jestli muž pánem skutečně umí být, a jestli ženy umějí být dámami. Když na Václavském náměstí potkáme tvora v utahaných bermudách nebo když si k nám v jídelně přisedne bytost, kterou ani nenapadne pozdravit, lze o tom pochybovat. Být dámou (pánem), se přitom vyplácí, už naše babička říkala, že „ *Dáma to má sice v životě kolikrát těžší, ale víckrát i lehčí. Nikdo z nás není ani takový boháč ani takový samotář, aby si mohl dovolit kašlat na to, co si o něm ostatní myslí* ”⁶².

⁶¹ JEČNÝ, D. *Breviř moderního člověka*. 3. Praha : Svoboda, 1970. 172 s .ISBN 25 – 035 – 68.

⁶² POBERTOVÁ, S. ; POBERTOVÁ, J. *Minimum bontonu*. 3. Praha : OLYMPIA, 1994. 67 s . ISBN 27 – 045 – 94.

6.1.) KAŽDODENNÍ PŘÍLEŽITOSTI

„Bud' takovým, jakým se chceš zdát ostatním.“

Sokrates

Sokrates měl jistě v mnohém pravdu, jelikož během prvního mezilidského kontaktu vám po tom druhém zůstane „zdání“. Neznamená to ovšem, že společenské chování je pouhé zdání, tedy klam. Jeho výrok vysvětlujme spíše tak, že pouze ten, kdo je skutečně takovým, jakým by se chtěl zdát, působí věrohodně. Ten, kdo chce být ostatními vnímán pozitivně, toho dosáhne trvale pouze odpovídajícím základním postojem k bližním. Ten kdo si přeje, aby si ho lidé vážili za to, jak je zdvořilý a sympatický, musí takovým i opravdu být, místo toho, aby pouze jen dělal, že takový je.

Dobré společenské způsoby jsou mnohem víc, než soupis pravidel⁶³.

Všeobecně se pokládá znalost a dodržování etikety v kultuře lidí za základní projev zdvořilosti, odvislosti, úcty a bázně před tím, jemuž se prokazuje, vedoucí k úspěšnému společenskému vystupování. Zmapování všech pravidel by však nebylo možné, vzhledem k tomu, že každá situace je jedinečná, neopakovatelná a opakují se jen principy. Důležitý je i odhad a cit pro realizaci.

Je třeba si uvědomit, že žádná kniha, časopis, televizní seriál či kurz nám nemůže nahradit osobní vklad do řešení situací, v nichž se ocitneme. Jisté vlohy, cit pro takovéto řešení, znalost pravidel a kreativní přístup k věci jsou předpokladem pro úspěšné společenské vystupování⁶⁴.

⁶³ WOLFOVÁ, I. *Etiketa v zaměstnání*. 1. Praha : GRADA, 2007. 127 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2081 – 4.

⁶⁴ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

6. 2) SPOLEČENSKÉ PŘÍLEŽITOSTI

Jak již bylo napsáno v posledních letech se značně zvýšil počet těch, jež se zúčastňují nejrůznějších společenských akcí, ať už se jedná o svatby, promoce, návštěvu divadla, či naprosto běžnou situaci – ucházení se o nové zaměstnání. A právě tyto mnohé příležitosti k setkání lidí s sebou nesou mnohá úskalí ve znalosti etiketních pravidel, která jsou již značně pozměněna od dob dřívějších. Dnes již na společenské akci nenajdete pány ve fraku či žaketu, pánové klobouky příliš často nesmekají, protože je obvykle nenosí. Jak se správně obléci na garden party – hlavně žádné „lodičky“ – umí poradit málokdo.

Naštěstí etiketa s sebou nese zdvořilost, drobné pozornosti a takt a tak je vždy po ruce někdo, kdo je Vám ochoten vysvětlit a napravit faux - pas.

Primárně je si však třeba uvědomit, než vstoupíte na půdu elegance a vybraného chování, že ve společnosti si nejsme nikdy rovni. Vždy významnější je žena, starší, nadřízený. Těm je věnována patřičná pozornost, jim prokazujeme úctu, dáváme jim přednost před ostatními a staráme se o to, aby měli veškerý komfort⁶⁵.

Teorie je tedy jasně daná. Teoreticky každý alespoň v podvědomí tuší, jak se tak či onak zachovat.

Jsou však Češi vhodně vychováni k tomu, aby tyto situace zvládali? Umí s bravurou zvládat náročné stolování, nosit vybrané oblečení či se umí správně chovat k dámě nebo k osobě společensky nadřazenější?

Musím s kritikou říci, po té co jsem sama byla svědkem mnoha nechtěných faux pas (mimo jiné si přivydělávám jako hosteska a mám tak často možnost se zúčastnit akcí tzv. na úrovni), že přestože etiketa svá pravidla na nás chrlí ze všech stran, pořád se najde mnoho těch, jež je přímo ignorují. Zkusme si připomenout modelovou situaci. Bonton hlásá, že ženich by nikdy neměl na své svatbě popíjet alkohol. Avšak viděl někdy někdo z vás takovéhoho střízlivého ženicha?

Shrnula bych etiketu ve společnosti do rámce tak, že její dodržování ano, avšak každý si ji často utváří podle svých potřeb a liší se osobnost od osobnosti. Dá se o poznamenat, že se

⁶⁵ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

najde až příliš mnoho těch počítajících s variantou, že nad nimi vždy ostatní „přimhouří očko“.

6. 3) SANKCE PŘI NEDODRŽOVÁNÍ ZÁSAD ETIKETY

Trapas. Faux pas. Společenské znemožnění. Ano, i to se může stát a stává se velice často.

Definujme si nejdříve, co to tzv. faux pas (jež ani nyní neumí stále mnoho lidí správně vyslovit či napsat) znamená. Faux pas (čti [fó pa]; francouzsky špatný krok) je označení trapné situace, kdy někdo poruší všeobecně přijímaná (byť třeba nepsaná) pravidla společenského chování či dobrých mravů, obvykle tak, že o tom ani neví. Výraz je široce rozšířen po celém světě, ovšem jeho obsah se v pojetí různých kultur, sociálních vrstev, společností a míst liší. Např. pokud muž vstoupí do kostela, aniž by sňal pokrývku hlavy, dopouští se faux pas, avšak faux pas se dopustí také tehdy, když vejde bez patřičné pokrývky hlavy do synagogy. Za faux pas se ale považují i jiné situace. Například když je ve společnosti bezelstně řečeno něco, co mělo zůstat utajeno, a nastane trapné ticho atd...⁶⁶

Ve svém okolí se jistě už každý setkal s nějakým tím společenským faux-pas, jež se stalo buď nám samotným či jiné osobě. Špatné podání ruky nebo představení se, vyplývající z rychlé úvahy kdo z mnoha osob je vlastně ten společensky významnější, nedokonalé používání jídelních příborů, nevhodné oblečení neodpovídající dress- codu, to vše se dá zkušenými znalci etikety lehce přejít, sice s vysvětlením, jak se věci mají, avšak stále s úsměvem, jelikož hlavní zásadou společenského vystupování není být po všech směrech perfektní, více se cenní ohleduplnost, shovívavost, taktnost a úcta k bližním. Proto nás neoslňuje muž, na němž na první pohled poznáme, že bonton ovládá na jedničku, ale ve společnosti se chová hrubě a arogantně⁶⁷.

⁶⁶ *Internetová encyklopedie Wikipedia*. [online]. c2005, 2010. [cit.2010-03-12]. Wikipedia. Dostupné z WWW : < www.wikipedia.org >.

⁶⁷ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954 -5.

Zvláštním případem jsou i osoby, jež v zájmu zachování volné zábavy, se dopouští lehkých porušení etiketních norem. Takovéto chování naopak společnost ocení⁶⁸.

⁶⁸ ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954 -5.

7) ZÁVĚR

Závěr mé práce zní jednoznačně. Výuka etikety v České republice v současnosti je na vysoké úrovni vzhledem k tomu, že již od malička jsou děti vedeny, aby se chovaly korektně ke společenským pravidlům, protože etiketa a její znalost je bezpochyby nutností a pokud spolu máme jednat seriózně, ohleduplně a na úrovni, tak její výuka je potřebná a neměla by se zanedbávat.

Hlavní cíl práce, kterým byla analýza aktuálního stavu výuky etikety, se mi povedlo naplnit. Shrnula jsem též bohatou historii bontonu a dále význam, jež do současnosti nese jméno autora Společenského katechismu Jiřího Gutha - Jarkovského, možnosti osvojování pravidel etikety, hlavně nepostradatelné primární rodinné, zmapovala činnost medializovaných etiketních mistrů Ladislava Špačka, Elišky Haškové Coolidge, Jany Štefánkové a Iva Mathého. Ti nezanedbatelnou měrou přispěli k rozvoji společenské vzdělanosti a patří jim tak nemalé poděkování.

Myslím si, a ostatní se mnou budou jistě souhlasit, že základ medializace etikety položili svou mnohostranností Ladislav Špaček s Eliškou Haškovou Coolidge. Výuka etikety a její spojení s jednotlivými nebo firemními semináři, jež si klienti mnohdy velmi draze zaplatí, se poukázala jako velmi výhodný marketingový tah, a ten je třeba podle vzoru napodobovat.

Dále velice kladně hodnotím výuku pomocí odborných a přitom zábavnou formou psaných knih .

Naproti tomu školní výuka etikety se stala díky jejímu nízkému hodinovému naplnění minimální a okrajovou záležitostí, ať už se jedná o školy základní, gymnázia či střední školy odborné. Zde záleží pouze na postoji jednotlivého kantorova, zda usoudí, že etiketa je věci důležitější než jí stanovují fixní osnovy . Rizikem rozsáhlejší výuky se pak jeví omezování například psychologie či pedagogiky.

Zajímavým krokem se ukázala možnost toho, že ředitelé jednotlivých škol sami ze svého zájmu umožnili výuku svým žákům pomocí speciálních odborných a zároveň vtipně zpracovaných seminářů, tak jako tomu bylo na Základní škole Vladimíra Menšíka v Ivančicích.

8) POUŽITÁ LITERATURA

Monografie

FORMÁNKOVÁ, Marie. *Vysoká škola bontonu*. 2.vyd. Praha : XYZ, 2006. 272 s. ISBN 80-86864-61-8.

GUTH – JARKOVSKÝ, Jiří. *Společenský katechismus*. 1.vyd. Praha : Levné knihy KMa. 2000. 275 s. ISBN 80-902818-0-X.

JEČNÝ, D. *Breviř moderního člověka*. 3. vyd. Praha : Svoboda, 1970. 172 s. ISBN 25 – 035 – 68.

KRÁLOVÁ, Eva. *Slon v porcelánu*. 2.vyd. Praha : Práce, 2006. 186 s. ISBN 885-93:177.

PETRÁČKOVÁ, V; KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov*. 1.vyd. Praha : Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0982-5.

POBERTOVÁ, S. ; POBERTOVÁ, J. *Minimum bontonu*. 3. vyd. Praha : OLYMPIA, 1994. 67 s. ISBN 27 – 045 – 94.

STEINMETZ, H. ; HECKER, M. *Der Karl-May-Übersetzer Dr. phil. Jiri Stanislav Guth-Jarkovsky*. Hamburg, Karl-May-Gesellschaft, 1984; s. 28-32.

SVATOŠ, Z.,aj. *Pionýrská encyklopedie*. 1.vyd. Praha : Mladá fronta, 1978. 256 s. ISBN 000154383.

ŠPAČEK, Ladislav. *Velká kniha etikety*. 2.vyd. Praha : Mladá fronta, 2008. 268 s. ISBN 978-80-204-1954-5.

VON SCHÖNFELDT, S. *Dobré mravy opět v kurzu*. 1 .vyd. Praha : TYP A, spol.s.r.o., 2005. 294 s. ISBN 80-249-0582-5.

WOLFOVÁ, I. *Etiketa v zaměstnání*. 1 .vyd. Praha : GRADA, 2007. 127 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2081 – 4.

Elektronické zdroje

Oficiální stránky Akademie múzických umění . [online] . 2007, 2010 [cit.2010-02-09]. Akademie múzických umění . Dostupné z WWW : < <http://www.amu.cz> > .

Oficiální stránky společnosti ALETOP . [online] . 2009 , 2010 [cit.2010-02-09]. Semináře pro rozvoj osobnosti . Dostupné z WWW : < <http://www.seminare.aletop.cz/products/etiketa1> > .

Oficiální stránky společnosti Bling – Bling . [online]. 2008 , 2010 [cit.2009-12-09]. Jana Štefánková – Bussines Etiquette and Protokol . Dostupné z WWW : < http://www.bling-bling.cz/pages/cz/about_us.aspx > .

Oficiální stránky České televize . [online]. c2010, 11.3.2010 [cit. 2010-03-14]. Oficiální stránky české televize. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/program/1124997157-26.11.2008-11:15-2-etiketa.html>> .

Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . [online] . 2008, 2008 [cit.2009-12-09]. Oficiální stránky Elišky Haškové Coolidge . Dostupné z WWW : < <http://www.ehc.cz> > .

Oficiální stránky Ladislava Špačka . [online]. 2007, 2008-08-30 [cit. 2009-12-09]. Oficiální stránky Ladislava Špačka. Dostupné z WWW: <www.ladislavspacek.cz> .

Obchodní rejstřík . [online]. 2010, 2010-06-18 [cit. 2009-06-09]. Obchodní rejstřík.

Dostupné z WWW:

<<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/report?sysinf.vypis.CEK=315376&sysinf.vypis.rozsh=uplny&sysinf.@typ=transformace&sysinf.@strana=report&sysinf.vypis.typ=XHTML&sysinf.vypis.klic=12f0541f269b3595c1f0efd0f0d7c319&sysinf.spis.@oddil=C&sysinf.spis.@vlozka=59428&sysinf.spis.@soud=M%ECstsk%FDm%20soudem%20v%20Praze&sysinf.platnost=18.06.2010>>.

Eliška Hašková Coolidge – Dáma s velkým D . [online]. 2010, 2010 [cit. 2010-05-09].

Kafe.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.kafe.cz/o-kom-se-mluvi/celebrity/eliska-haskova-coolidge-dama-s-velkym-d-3459.aspx>>.

Internetová encyklopedie Wikipedia . [online] . c2005 , 2010. [cit.2010-03-12]. Wikipedia.

Dostupné z WWW : < www.wikipedia.org >.

Internetový časopis Super. [online] . c2008, 11.3.2010 [cit. 2010-03-14]. Super.cz . Dostupné

z WWW: < www.super.cz >.

Ivo Mathé: Od médií se nemůžu úplně odстриhout . [online] . c2007 , 2010. [cit.2010-03-12].

Oficiální stránky Českého rozhlasu 1 – Radiožurnál. Dostupné z WWW : <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publ_izurnal/_zprava/184069>.

Karel May - Mayovky na internetu . [online]. 2004, 2010 [cit. 2010-02-10]. Karel May -

Mayovky na internetu. Dostupné z WWW: <<http://karel-may.majerco.net/zajimavosti/guth-jarkovsky/>>.

KČT Jiřího Gutha Jarkovského Jimramov . [online]. 2005, 2009 [cit. 2010-02-15]. KČT

Jiřího Gutha Jarkovského Jimramov. Dostupné z WWW: <http://www.kct-jimramov.estranky.cz/clanky/souvisejici-clanky/jiri-guth-jarkovsky-_1861---1943_>.

Metodický portál . [online]. c2007 , 2010 . [cit.2010-03-01]. Metodický portál. Dostupné z

WWW : < www.rvp.cz >.

Na dětské knize o etiketě má podíl Eliška Hašková Coolidge . [online]. 1996, 2010 [cit. 2010-05-18]. Český rozhlas. Dostupné z WWW: < <http://www.radio.cz/cz/clanek/117643>>.

Národní ústav odborného vzdělávání . [online] . 2008 , 2010 . [cit.2010-01-10]. Národní ústav odborného vzdělávání . Dostupné WWW : <www.nuov.cz> .

Společenský život v rodině. [online]. 2005, 2009 [cit. 2010-05-18]. Chovani.eu. Dostupné z WWW: < http://www.chovani.eu/clanky/zobrazit/49-Spolecensky_zivot_v_rodine>.

Vaše encyklopedie Co je Co . [online] . 1999, 2010 [cit.2010-2-20]. Vaše encyklopedie co je co . Dostupné z WWW :

< http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=390021 >.

ZŠ Vladimíra Menšíka . [online]. c2009, 2010. [cit.2010-01-03]. ZŠ Vladimíra Menšíka. Dostupné z WWW : <www.zsvm.cz/p=858>.